

COP29-un Bakıda keçirilməsi ölkəmizdə innovasiyaların inkişaf strategiyasının nəticəsidir

Bu gün dünya ictimaiyyətini müharibə və münafiqşərlə yanaşı, iqlim dəyişikliyi də narahat edir və bunun qarşısının alınması istiqamətində elm adamları ilə birgə dövlətlər də əsaslı fəaliyyətə başlayıblar.

Bu problem bütün dünyanı əhatə etdiyi üçün BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasına 190-dan çox dövlət qoşulub. Bu dövlətlər müxtəlif konfrans və seminarlar keçirərək "yaşıl enerji"yə keçidin (transformasiya) reallaşmasına və atmosfərə karbon qazının atılmasının azaldılmasına çalışırlar. Bu tədbirlər arasında konvensiya tərəfdarlarının konfransı xüsusilə əhəmiyyətlidir. Sayına görə 29-cu konfrans cari ilin noyabr ayında Bakıda keçiriləcək və bu tədbir ölkəmiz üçün mühüm xarakter daşıyır.

Azərbaycanın belə bir möhtəşəm tədbirin keçirilməsi üçün seçilməsi təsadüfi deyil. İqlim dəyişmələrinin qarşısının alınması ilk növbədə istixana effektini törədən qazların atmosfərə buraxılmasının ya sıfır səviyyəsinə endirilməsini, ya da əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmasını tələb edir. Bu isə öz növbəsində enerji transformasiyasının əsas istiqaməti olan bərpa olunmayan enerji mənbələrindən (kömür, neft, qaz, torf, müxtəlif növ bitumlar və s.) bərpaolunan enerjiyə (günəş, külək, su axarları və s.) keçmək deməkdir. Dünya İqtisadi Forumu bu proseslərin son onillikdə, yəni 2014-2023-cü ildə necə getdiyini təhlil edib.

Təhlilə əsasən, dünya ölkələrinin Enerji Keçidi İndeksi hesablanıb. Tədqiqatlara görə, bu siyahıya İsveç 75,5 indeksi ilə başçılıq edir. Minimal Enerji Transformasiya İndeksi (40) Yəməndə qeyd edilib. Azərbaycanın indeksi 62-yə bərabərdir və bu göstərici ilə ölkəmiz dünyada 32-ci yerdədir.

Energetika Nazirliyinin məlumatına əsasən, Azərbaycanın bərpaolunan enerji potensialı, quruda külək və günəş enerjisinin həcmi 27 qıqavatdan çoxdur. Xəzər dənizində isə külək enerjisi 157 qıqavat təşkil edir. Azərbaycan 2027-ci ilə qədər 3 qıqavat külək və 1 qıqavat günəş enerjisini istehsal etməyi planlaşdırır.

Prezident İlham Əliyev hələ 2004-cü il oktyabrın 21-də "Azərbaycan Respublikasında al-

ternativ və bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb. Sərəncamın icrası ilə əlaqədar Qarabağda, Bakıda, Naxçıvanda böyük həcmli işlər həyata keçirilib.

Beynəlxalq standartlara əsasən transformasiyanın vacib şərti enerji səmərəliliyidir. Səmərəlilik hər vahid enerjinin istifadəsi nəticəsində hansı dəyərdə ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunduğuna əsaslanır. Bu zaman enerji vahidi kimi bir kiloqram neftdə olan enerjidən istifadə olunur. Dünya Bankının hesabatlarına əsasən, Azərbaycanda 2003-cü ildə bir vahid enerjinin istifadəsi nəticəsində dəyəri 4 dollar olan ÜDM istehsal olunurdu. Beynəlxalq qurumun ən son dərc etdiyi məlumatlara görə, ölkəmizdə bu rəqəm 11,6 dollar təşkil edir. Bu isə son 20 ildə Azərbaycanda enerji səmərəliliyinin təxminən 3 dəfə artdığını göstərir. Müqayisə üçün qeyd etmək lazımdır ki, bir vahid enerjinin istifadəsi nəticəsində ölkəmizdə 11,6 dəyəri olan ÜDM yaradılsa, qonşu Rusiyada bu rəqəm 5,3, İranda 5,3, Qazaxıstanda 5,6 dollar təşkil edir. Azərbaycanın enerji səmərəliliyi sahəsində əldə etdiyi göstərici Fransa (11,1 dollar), Yaponiya (11,8 dollar), Macarıstan (11,0 dollar), Litva (11,8 dollar) və digər inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisə edilə bilər.

Enerji keçidi (transformasiyası) indeksinin hesablanmasında istifadə edilən digər göstərici atmosfərə karbon qazının (CO₂) emissiyasıdır. Enerji səmərəliliyi ölkədə artdığından 2000-ci ilə müqayisədə karbon qazının emissiyası da 5 dəfəyə qədər azalıb.

Qeyd olunanlardan bəlli olur ki, enerji keçidinə xidmət edən bütün istiqamətlərdə Azərbaycan sürətlə irəliləyir. Bu, ölkədə energetika infrastrukturunun tam yenilənməsi, enerji təminatının yüksək səviyyədə və təhlükəsiz şəraitdə təmin edilməsi, sahəyə məqsədli investisiya və digər fəaliyyətlərdə öz əksini tapıb. Azərbaycanın enerji transformasiyası sahəsində lider olması bu fəaliyyətlərin kompleks şəkildə həyata keçirilməsinin nəticəsidir. Bu səbəbdən COP29 sessiyasının Bakıda keçirilməsi təsadüfi xarakter daşmır və ölkədə innovasiyaların inkişaf strategiyasının nəticəsidir.